

Sygn. akt IV Ca 565/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2016 roku

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny-Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący - SSO Joanna Świerczakowska

Sędziowie - SSO Małgorzata Szeromska

SSO Renata Wanecka (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie 27 października 2016r. w P.

sprawy z powództwa K. K.

przeciwko G. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda i pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Płońsku z 10 marca 2016 r.

sygn. akt I C 789/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i powództwo oddala oraz w punkcie III i zasądza od K. K. na rzecz G. G. kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego;
2. oddala apelację powoda;
3. zasądza od K. K. na rzecz G. G. kwotę 2.792 (dwa tysiące siedemset dziewięćdziesiąt dwa) złote tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 565/16

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 11 lipca 2014r. K. K. wniósł o zasądzenie od G. G. 11.264,82 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. W uzasadnieniu powód wskazał, że z pozwanym łączyła go umowa zlecenia prac przy budowie domu położonego w miejscowości B. koło P. przy ulicy (...). W tym celu dokonywał ona zakupów materiałów budowlanych w hurtowni prowadzonej przez B. C.. Towary były przeznaczone na budowę prowadzoną przez G. G., zaś K. K. kwitował odbiór towarów dostarczanych z hurtowni. Sąd Rejonowy w Płońsku 17 kwietnia 2014r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał K. K. zapłatę 7.832,45 zł z odsetkami ustawowymi od i kosztami procesu. Jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia, strona powodowa wskazała art. 405 kc i następne, podkreślając przy tym, że zgodnie z art. 414 kc przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu nie uchybiają przepisom o obowiązku naprawienia szkody.

G. G. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc, że rozbudowa domu prowadzona była na nieruchomości należącej do jego syna, więc pozwany nie może być uznany za osobę bezpodstawnie wzbogaconą kosztem powoda. Ponadto K. K. nie był upoważniony do dokonywania w imieniu pozwanego zakupów w hurtowni prowadzonej przez B. C..

Sąd Rejonowy w Płońsku wyrokiem z 10 marca 2016r. wydanym w sprawie I C 789/14 zasądził od G. G. na rzecz K. K. kwotę 7.832,45 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 16 września 2014r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1.349 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, oddalając powództwo w pozostałej części.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

K. K. na podstawie ustnej umowy z G. G. w 2013r. wykonywał prace wykończeniowe, w tym ocieplenie budynku mieszkalnego w miejscowości S.. W materiały niezbędne do tych prac powód zaopatrywał się u B. C., prowadzącej Firmę Handlową (...) i inne. W tym celu powód wraz z pozwanym udali się do jej hurtowni, gdzie ustalili, że K. K. będzie zamawiał materiały budowlane, zaś faktury będą wystawiane na nazwisko pozwanego. Wydawanie towarów odbywało się na podstawie dokumentów Rw, które wystawiane były na nazwisko G. G., zaś podpisywane – przez powoda. (...) budowlane były bezpośrednio dostarczane na budowę przez B. C. lub jej syna K. C.. Pozwany decydował o rodzaju wykonywanych prac i użytych do nich materiałów.

K. K. w tamtym okresie nie wykonywał robót budowlanych na rzecz innych osób.

B. C. wystawiła faktury VAT nr (...) i w dniu 23 września 2013r. nr (...) na kwotę 7.832,45 zł na nazwisko G. G.. Należności z dwóch pierwszych faktur pozwany zapłacił, za trzecią – odmówił zapłaty.

W dniu 8 kwietnia 2014r. B. C. wniosła przeciwko K. K. pozew o zapłatę 7.832,45 zł (należność określona w ostatniej fakturze). Sąd Rejonowy w Płońsku 17 kwietnia 2014r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie I Nc 440/14, w którym uwzględnił powództwo i zasądził koszty procesu.

K. K. nie złożył sprzeciwu od nakazu zapłaty, ponieważ pozwany zapewnił, że zapłaci tę należność.

Obecnie z wniosku B. C. przeciwko K. K. toczy się postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Płońsku J. J. (sygn. Km 395/14) w oparciu o tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty z 17 kwietnia 2014r. Komornik nie wyegzekwował dochodzonego świadczenia, choćby w części.

Dokonując oceny prawnej, Sąd I instancji podkreślił, że zgodnie z regułą dowodzenia wyrażoną w art. 6 kc, ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Żądanie pozwu Sąd uznał za uzasadnione do 7.832,45 zł na podstawie art. 405 kc, podnosząc przy tym, że bezpodstawne wzbogacenie jest samoistnym źródłem zobowiązania i do zaistnienia tego zobowiązania jest rzeczą obojętną, w jaki sposób i za czyją sprawą ktoś uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany wzbogacił się o wartość materiałów wyszczególnionych w fakturze VAT nr (...) na kwotę 7.832,45 zł, które zostały wykorzystane do budowy domu w S., którego inwestorem był G. G..

Sąd oddalił powództwo w pozostałej części, gdyż K. K. nie wykazał, by pozwany wzbogacił się ponad 7.832,45 zł.

Odsetki ustawowe za opóźnienie na podstawie art. 481 § 1 i 2 kc, Sąd Rejonowy zasądził od 16 września 2014r., tj. od dnia doręczenia odpisu pozwu.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc, stosunkowo je rozdzielając.

Orzeczenie zaskarżyły obie strony.

Pozwany G. G. zaskarżył wyrok w części uwzględniającej powództwo i zasądzającej od niego koszty procesu i zarzucił:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że materiały budowlane wyszczególnione na fakturze VAT nr (...) na kwotę 7.832,45 zł zostały wykorzystane do budowy domu w S., ul. (...);

2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 405 kc poprzez przyjęcie, że pozwany bezpodstawnie wzbogacił się kosztem powoda,

- art. 6 kc poprzez przyjęcie, że powód uzasadnił swoje roszczenie,

- art. 96 kc przez przyjęcie, że powód był umocowany do zakupu materiałów budowlanych w imieniu pozwanego i że umowa sprzedaży, którą zawarł, jest ważna;

3. naruszenie prawa procesowego, a mianowicie:

- art. 199 § 1 pkt. 1 kpc w zakresie konieczności odrzucenia pozwu na skutek braku legitymacji procesowej biernej po stronie pozwanej,

- art. 233 § 1 kpc poprzez niewłaściwą ocenę przez sąd wiarygodności dowodów oraz braku właściwego rozważenia wszystkich dowodów zebranych w sprawie.

Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa również w zakresie dochodzonej pozwem kwoty 7.832,45 zł oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Płońsku.

Powód K. K. zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo ponad kwotę 7.832,45 zł i zarzucił mu sprzeczność istotnych ustaleń Sądu ze zgromadzonym materiałem dowodowym w sprawie poprzez niezasadne przyjęcie, iż roszczenie uzasadnione jest tylko do 7.832,45 zł, podczas gdy z przeprowadzonych w sprawie dowodów, uznanych przez Sąd Rejonowy co do zasady za wiarygodne, wynika iż powód na skutek zachowania pozwanego poniósł szkodę w kwocie 11.264,82 zł zgodnie z regułą wyrażoną w art. 414 kc przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu nie uchybiają przepisom o odpowiedzialności odszkodowawczej.

Wskazując na powyższe, powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 11.264,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Płońsku.

W odpowiedzi na apelację powoda, G. G. wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów procesu za II instancję.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy zgodzić się z zarzutem, że Sąd Rejonowy nieprawidłowo zastosował art. 405 kc i następne. Nie powinno budzić wątpliwości, że przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu mogą mieć zastosowanie wtedy, gdy określony przypadek mieści się w hipotezie art. 405 kc i równocześnie nie jest uregulowany odrębnymi przepisami. Tymczasem między powodem, a pozwanym istniał stosunek zobowiązaniowy, wynikający z zawartej między nimi umowy o dzieło. Co więcej, nieruchomości, na której prowadzone były prace budowlane, stanowi własność syna pozwanego – J. G., zatem to on ewentualnie mógłby być uznany za bezpodstawnie wzbogaconego kosztem powoda, a nie G. G..

K. K. na zamówienie pozwanego wykonywał na nieruchomości należącej do jego syna roboty budowlane, polegające m.in. na ociepleniu budynku. Strony nie zawarły pisemnej umowy i już choćby z tego względu trudno jest zakwalifikować łączący ich stosunek obligacyjny, jako umowę o wykonanie remontu w rozumieniu art. 658 kc, zwłaszcza, że prace te nie były wykonywane w oparciu o projekty budowlane, zaś zakres i sposób ich prowadzenia były uzgadniane ustnie.

Przyjmując zatem, że strony wiązała umowa o dzieło (art. 627 – 646 kc), należało ustalić, na której z nich ciążył obowiązek dostarczenia materiałów. W obecnym stanie prawnym regulacja zawarta w Kodeksie cywilnym nie określa jednoznacznie, na której ze stron spoczywa ten obowiązek. W piśmiennictwie trafnie przyjmuje się, że środków, narzędzi i materiałów powinien dostarczyć przyjmujący zamówienie, jeżeli nic innego nie wynika z umowy lub ze zwyczaju. Uzasadnia to przyjęta przez ustawodawcę konstrukcja umowy o dzieło, w której przyjmującemu zamówienie, jako podmiotowi dysponującemu odpowiednią wiedzą i doświadczeniem – pozostawiono swobodę decydowania o sposobie wykonania dzieła (doborze materiałów, narzędzi, technologii, rozłożeniu pracy w czasie), obciążając go jednocześnie odpowiedzialnością za uzyskanie uzgodnionego rezultatu. Przemawia to, co do zasady - za doborem i dostarczeniem materiałów przez przyjmującego zamówienie, co powinien on uwzględnić w wynagrodzeniu.

W stosunkach między K. K., a G. G. istniało porozumienie, że wprowadzie koszty zakupu niezbędnych materiałów miał ponosić pozwany, ale z uwagi na wiedzę i doświadczenie zawodowe, o ich ilości i rodzaju miał decydować powód, działając w imieniu zamawiającego. W związku z tym, K. K. zamawiał w różnych sklepach i hurtowniach materiały do prowadzenia robót budowlanych, a następnie potwierdzał ich odbiór. Pozwany nigdy nie udzielił powodowi pisemnego upoważnienia do działania w jego imieniu. Zaakceptował dwie pierwsze faktury wystawione przez B. C., ale odmówił zapłaty kolejnych, uznając, że ceny w tej hurtowni są zawyżone. Za ostatni rachunek, który został mu przedstawiony dopiero kilka miesięcy po zakończeniu robót budowlanych, odmówił zapłaty, obawiając się, że łączna ilość towarów zakupionych u B. C., przekraczała realne potrzeby związane z remontem.

Zarzut nieprawidłowego zastosowania art. 96 kc jest zasadny. Powód nie udowodnił, że zakres umocowania udzielonego mu przez G. G. obejmował zakup towarów wyszczególnionych w fakturze VAT nr (...) z 23 września 2013r. za cenę 7.832,45 zł. Zgodnie z art. 6 kc ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na K. K., ponieważ to on wywodzi skutki prawne z twierdzenia, iż działał w imieniu pozwanego, a opisane w fakturze materiały budowlane zostały zużyte do remontu domu w B. koło P..

Na uwzględnienie zasługuje również zarzut obrazy art. 233 § 1 kpc. Wbrew zapatrywaniu Sądu Rejonowego, zeznania B. C. nie są wiarygodne. Niezrozumiałe jest, z jakich przyczyn świadek skierowała pozew o zapłatę 7.832,45 zł przeciwko K. K., skoro twierdziła, że jej zdaniem kupującym był G. G.. Ponadto, jako nabywcę towarów na fakturze wskazała pozwanego, a nie powoda. Mimo to, B. C. pozew w sprawie I Nc 440/14 złożyła przeciwko K. K., a jej wyjaśnienia na temat tych sprzeczności, są nieprzekonujące. Nie można też zgodzić się z poglądem Sądu I instancji, że B. C. nie jest zainteresowana wynikiem postępowania, a jej zeznania obiektywne. Świadek skierowała przeciwko K. K. wniosek o egzekucję, która dotychczas była nieskuteczna, zaś jedynym składnikiem majątku, z którego można zaspokoić jej roszczenia, jest wierzytelność wynikająca z zaskarżonego wyroku. Skuteczność egzekucji uzależniona jest więc od wyniku niniejszego postępowania.

Dlatego też, nie można uznać na podstawie tego dowodu, że K. K. był umocowany do zakupu towarów budowlanych objętych fakturą z 23 września 2013r., skoro pozwany temu wyraźnie zaprzeczył.

Ponadto w myśl art. 633 kc, jeżeli materiałów na wykonanie dzieła dostarcza zamawiający, przyjmujący zamówienie powinien ich użyć w sposób odpowiedni oraz złożyć rachunek i zwrócić nieużytych część. Skoro strony były w sporze co do zasadności zużycia wszystkich materiałów zakupionych w hurtowni (...) na potrzeby remontu domu w B., to powód powinien był przedstawić G. G. profesjonalne zestawienie obrazujące ilość wykorzystanego towaru i uzasadnić, że była ona niezbędna do wykonania dzieła.

Uznając zatem, że strona powodowa nie udowodniła ani zakresu umocowania do dokonywania zakupów w hurtowni (...), ani zasadności zużycia wszystkich kupionych tam materiałów na potrzeby remontu, żądanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Ponieważ do chwili zamknięcia rozprawy w II instancji, komornik nie zdołał wyegzekwować od K. K. choćby części świadczenia, nie można też rozważać prawa regresu.

Z tych względów, apelacja pozwanego w całości zasługuje na uwzględnienie, choć zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt. 1 kpc jest chybiony. Przepis ten stanowi, że Sąd odrzuci pozew, jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna. Zasada dopuszczalności drogi sądowej i domniemanie występowania drogi sądowej we wszystkich sprawach cywilnych została sformułowana w art. 2 § 1 kpc. Oznacza to, że każda sprawa cywilna - w znaczeniu, o jakim mowa w art. 1 kpc - podlega rozpoznaniu przez sąd, chyba że przepis szczególny przekazuje ją do właściwości innych organów. Pozwany nie wskazał żadnych okoliczności faktycznych, które mogłyby świadczyć o niedopuszczalności drogi sądowej.

Odrzucenie pozwu oznacza odmowę udzielenia sądowej ochrony prawnej zawartemu w pozwie roszczeniu powoda bez zajęcia merytorycznego stanowiska co do zasadności (bezzasadności) tego roszczenia w świetle norm prawa materialnego. Sąd, odrzucając pozew, stwierdza, że merytoryczne rozpoznawanie sprawy jest niedopuszczalne wyłącznie z przyczyn formalnych. W ocenie apelującego po stronie pozwanej nie było legitymacji, a to powinno skutkować odrzuceniem pozwu. Legitymacja procesowa to określone normami prawa materialnego uprawnienie konkretnego powoda do dochodzenia sądowej ochrony określonego roszczenia materialnoprawnego przeciwko konkretnemu pozwanemu. Sąd, stwierdziwszy brak legitymacji procesowej (zarówno czynnej, jak i biernej), zamyka rozprawę i wydaje wyrok oddalający powództwo.

O kosztach procesu w I instancji Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Natomiast apelacja powoda jest całkowicie nieuzasadniona.

Apelujący wskazuje na art. 414 kc, który wskazuje na to, że przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu nie uchybiają przepisom o odpowiedzialności odszkodowawczej. Niemniej jednak nie odwołuje się do żadnych przesłanek, które miałyby skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą pozwanego. Na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 17 lipca 2015r. pełnomocnik powoda wskazywał na to, że wynika ona z deliktu, choć nie przedstawił w tej części szerszego uzasadnienia.

Ewentualna odpowiedzialność odszkodowawcza po stronie pozwanego mogłaby mieć wyłącznie charakter odpowiedzialności wynikającej z kontraktu, a nie z deliktu. Strony łączyła umowa o dzieło i ewentualnie z tego tytułu można byłoby wywodzić żądanie odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. Brak jakichkolwiek twierdzeń faktycznych prowadzących do tego wniosku uniemożliwia ocenę prawną. Poza tym powód musiałby wykazać, że między obowiązkiem zapłaty odsetek i kosztów procesu w sprawie I Nc 440/14 oraz kosztów egzekucyjnych, zachodzi bezpośredni związek przyczynowy.

Zważywszy na to, że Sąd Okręgowy uznał, iż żądanie powoda w ogóle nie zasługuje na uwzględnienie, dalsze rozważania hipotetyczne na temat bliżej niesprecyzowanych roszczeń odszkodowawczych, są zbędne.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc.

O kosztach procesu za II instancję Sąd orzekł zgodnie z art. 98 kpc. Pozwany zapłacił opłatę od apelacji w wysokości 392 zł oraz koszty zastępstwa prawnego w wysokości 2.400 zł. Wysokość wynagrodzenia radcy prawnego została ustalona zgodnie z § 10 ust. 1 pkt. 1) w zw. z § 2 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Małgorzata Szeromska Joanna Świerczakowska Renata Wanecka